

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Species essentialis ab objecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

contra moralitas pertinet ad lineam operationis, quæ ex sua natura est apta specificari à termino & objecto extrinseco propter intrinsecum respectum ad ipsum.

§. V.

Corollaria.

19. Colliges ex dictis primò. Prædictam habitudinem actus ad objectum, in qua moralitatem formaliter collocamus, non esse realiter (modaliter non distingui aliunde suppono) distinctam, & superadditam actui. Positâ quippe liberâ tendentiâ actus ad objectum substans regulis morum, & remoto omni altero, hoc ipso intelligitur actus esse moralis.
20. Colliges secundò. Objectivam moralitatem nihil aliud esse, quàm ipsum objectum, quatenus connotat rationem & regulam mensurantem, juxta quam per actum voluntatis in debitum finem ultimum rationali naturæ consentaneum referri possit.
21. Colliges tertio. Divisionem moralitatis in bonum & malitiam moralem esse divisionem generis in species. Siquidem moralitas ut sic est prædicatum superius abstrahibile à bono & malo consentaneo & dissentaneo regulis rectæ rationis. Sed estne etiam adæquata divisio? Resp. cum Jo. à S. Th. negativè, quia licet in individuo & actu exercito non detur aliquis actus, qui non sit vel bonus vel malus moraliter, prout declarabitur, datur tamen actus secundum speciem suam & ex meritis proprii objecti indifferens, ideoque indifferens rectè dicitur constituere tertiam speciem moralitatis. Ut enim actus humanus sit moralis plus non requiritur, quàm ut liberè tendat in objectum ut substans regulis morum: quia alia est regula præceptiva, alia pro-

hibitiva, alia permissiva. Licet igitur actus differens, ut est v. g. ambulare, non tendat in objectum præceptum, vel prohibitum, tendit tamen in objectum lege & ratione permissum. Unde si dicas: Actus vel est conformis, vel diffinis regulis rectæ rationis: ergo vel bonus, vel malus. Resp. dist. antec. est conformis regulis semper præcipientibus vel prohibentibus, negò; aliquando permittentibus concedo; & nego consequentiam.

Colliges quartò. Duplicem potissimum esse regulam morum; Remotam, & proximam. Remota est lex DEI æterna: à qua omnes alia leges derivantur: proxima est dictamen propriæ conscientia, quo mediante lex DEI nobis innoscitur. Ratio primi est ex S. D., quòd prima regula est regula indefectibilis, in quam omnes aliae reducuntur, sed hæc est lex DEI æterna & in mente ipsius existens, quam S. D. describit q. 91. a. 1. quòd sit ratio gubernationis rerum in DEO, sicut in principe universitatis existens.

Ratio secundi est, quòd illa est proxima regula nostrorum actuum, quæ in virtute primæ regulæ nostros actus morales proximè dirigit: sed ejusmodi regula est dictamen nostræ conscientia, seu radius ab æternâ lege derivatus juxta illud Ps. 4. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Unde

Colliges quintò. Naturam rationalem, quatenus antecedit legem conscientia, non esse formalem regulam moralitatis: neque enim per modum regulæ moralis præcipit, vetat, &c. sed tantum inclinât in bonum rationis, idque non tantum in bonum morale, sed etiam in bonum naturale. Unde non tam regula morum, quàm ratio exigitiva talis regulæ dirigentis in finem ultimum, natura quæ rationali proprium, sine regula radicalis dici debet, de quo alibi plura.

ARTICULUS II.

Unde actus humani speciem bonitatis aut malitiae desumant?

SUMMARI A.

1. Quid intelligatur nomine objecti?
2. Objectum non specificat, nisi prout subest judicio practico rationis.
3. Actus humani essentialem speciem moralitatis capiunt ab objecto.
4. Varia objectiones.
5. Actus indifferens ex objecto habet speciem essentialem indifferens.
6. Quòdam sit objectum fortitudinis?
7. Actus externus accipit ab interno speciem bonitatis ut est in executione.
8. Quòdam sit objectum hujus actus: Volo honestè vivere.
9. Numerus circumstantiarum.
10. Circumstantia semper tribuunt aliquam bonitatem vel malitiam moralem.
11. Circumstantia afferentes novam conformitatem vel difformitatem cum objecto tribuunt novam speciem moralitatis.
12. Et tunc transiunt in conditionem objecti.

13. Finis semper tribuit aliquam speciem moralitatis.

14. Aliquando essentialem, aliquando accidentalem.

15. In eodem actu humano dantur plures species bonitatis, aut malitiae.

§. I.

Species essentialis ab objecto.

Tria sunt principia moralitatis, videlicet objectum, circumstantia, & finis. Nunc de objecto.

Notandum primò. Objecti nomine hoc loco accipi illud bonum, ad quod ex proprio modo tendendi actus humanus per se primò ordinatur, ut est v. g. in actu elemosynæ subvenire indigenti, ad hunc quippe finem elemosynæ largitio per se ordinatur, quamvis extrinsecè & ex fine operantis ad alios bonos, vel malos fines ordinari possit. Unde objectum sæpe distinguitur à fine operantis.

operantis, semper tamen coincidit cum fine operis, ut patet in allato exemplo.

Notandum secundò. Ut actus ab objecto accipiat speciem moralitatis, pro necessaria conditione connotare practicum representationem & iudicium rationis: neque enim objectum præcipue ut in se est, sed ut substat cognitioni practice, speciem tribuit; quâ de causâ ignorantia invincibilis sæpenumerò aufert malitiam, quam actus alioquin ex objecto contraxisset; e. g. in adoratione hostiæ non consecrata, quæ tamen per invincibilem ignorantiam putatur esse consecrata, à parte rei est adorabilis hostiæ non consecrata, quæ simpliciter est prohibita & objectum idolatriæ: quia tamen hoc objectum non stat sub practica representatione intellectûs, sed e contrario adorabilis Christi sub hostia, quæ invincibiliter & prudenter consecrata iudicatur, excellenti est huius adorationis objectum hic & tunc representatum & practice iudicatum, idcirco actus adorationis ab hoc objecto specificatus est honestus, & procedit ex virtute religionis. His positus sit

CONCLUSIO prima. *Actus humani speciem formalem bonitatis vel malitiæ accipiunt ex objecto, S. D. q. 18. a. 2. dicens. Sicut res naturalis habet speciem ex sua forma, quæ dat speciem ei; ita & prima bonitas actûs moralis attenditur ex objecto convenienti.* Colligitur Ol. 9. ubi de peccatoribus dicitur: *facti sunt abominabiles, sicut ea, quæ dilexerunt.* Unde & D. August. tr. 2. in Jo. *Si terram diligis, terra es: si DEUM diligis, quid dicam?* DEUS eris.

Ratio est indicata à S. Doctore: Ita se habet objectum ad actum in specificando extrinsecè, sicuti forma naturalis habet se ad compositum in specificando intrinsecè: sed forma naturalis dat composito primam & essentialem speciem intrinsecè: ergo etiam objectum dat actui primam & essentialem speciem extrinsecè: naturalem quidem, si spectetur in esse nature; moralem, si spectetur in esse moris.

Obijcies primò. Datur actus moralis indifferens saltem secundum speciem; sed iste non habet ex objecto speciem boni, vel mali moralis. Nam objectum v. g. ambulationis ut sic est delectabile exercitium corporis à regulis rationis neque præscriptum neque prohibitum, sed pure permittitum, adeoque indifferens ad bonum & malum: ergo actus indifferens speciem boni vel mali non accipit ab objecto.

Secundò. Juxta S. D. in 2. 2. q. 124. a. 3. actus fortitudinis speciem suæ honestatis non accipit ab objecto, quod est tolerantia passionis, vel mortis, nisi accedat aliquis finis extrinsecus altioris virtutis, v. g. religionis, aut justitiæ.

Tertiò. Actus interioris objectum est actus externus, v. g. objectum huius actûs, *volo furari*, est ipsum furtum externus: sed actus externus non potest interiori dare malitiam aut bonitatem; siquidem ipse suam bonitatem aut malitiam omnem accipit ab actu interno voluntatis: ergo non omnis actus humanus speciem suæ moralitatis accipit ab objecto.

Quartò. Objectum huius actûs, *volo honestè vivere*, est in confuso materia omnium virtutum;

sicut & objectum istius actûs, *volo peccare*, est indeterminatè materia & objectum omnium vitiorum: sed hoc non potest speciem determinatam actui tribuere: ergo.

Respond. ad 1. juxta supra dicta actum indifferenter secundum speciem, habere ex objecto essentialem speciem indifferentiæ, quæ deinde per accessum finis & circumstantiarum in individuo trahitur ad speciem boni, vel mali moralis.

Ad 2. Respond. mentem S. Doctore esse, quòd objectum fortitudinis requirit connexionem finis extrinseci alterius virtutis per modum conditionis & connotari extrinseci, non autem per modum specificativi formalis: licet enim sustentia passionis vel mortis absolute non habeat honestatem, nisi connotet alium honestum finem, ad quem ordinetur: posita tamen tali conditione etiam ex propria materia habet specialem honestatem, quæ non relucet in honestate finis adjuncti, nimirum ratione peculiaris difficultatis in cuius victoria specialis honestas reperitur.

Ad 3. neg. min. ejusque probationem dist. a. Actus externus accipit suam bonitatem formalem ab interno & ut est in executione positus, concedo; accipit bonitatem, vel malitiam objectivam, & ut est in intentione, nego, de quo plura infra.

Ad 4. nego maj: nam objectum istius actûs, *volo honestè vivere*, est finis ultimus nature rationalis quæ talis, nempe vel bonum honestum naturale convenientis nature rationali quatenus elevarè in finem supernaturalem. Similiter iste actus, *volo peccare*, habet pro objecto ultimum finem inordinatum, nempe proprium commodum inordinatum, in quod fertur depravatus appetitus nature sibi relicta.

§. II.

Species à circumstantiis.

Notandum primò. Circumstantias actûs humani communiter illo trito versiculo enumerari. *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando?*

Cujus numeri ista est ratio. Tot sunt circumstantiæ, quot sunt speciales modi extrinsecè afficiendi actum humanum: (hoc quippe significat circumstantia tanquam extra substantiam actûs constituta, eumque circumstans) sed ejusmodi sunt septem: ergo. Min. probatur: Actus afficitur extrinsecè vel secundum seipsum, vel secundum suam causam, vel secundum aliquem suum effectum. Actum ipsum afficit vel modus agendi, vel mensura ipsius. Modus agendi constituit circumstantiam *quomodo?* mensura est circumstantia temporis & loci, ceu *quando & ubi.*

Ratione causæ actus afficitur, vel quia aliquid est causa finalis ipsius, & est circumstantia *cur?* vel quia est causa efficiens principalis, & est circumstantia *quis?* vel quia est causa instrumentalis, & hæc est circumstantia, *quibus auxiliis?* vel quia est causa materialis, & est circumstantia, *quid?* quæ etiam ex parte effectûs considerari potest. Ex his circumstantiis potissima est finis, non *finis operis*; quia iste non distinguitur ab objecto, de quo art. præced. sed *finis operantis*, quæ est motivum voluntatis, ideoque peculiarem habet considerationem. E. g. si quis occidat Clericum